

Universitätsbibliothek Paderborn

Reverendissimi Ac Illustrissimi D.D. Antonii Godeau Episcopi Venciensis Viri Celeberrimi Theologia Moralis

Ex Purissimis Sacrae Scripturae, Patrum Ac Conciliorum Fontibus Derivata,
Notis Theologicis Illustrata, Duasque In Partes Divisa

Complectens Tractatus I. De Fontibus Doctrinae moralis. II. De praecipuis
ejusdem Fundamentis. III. De Peccatis. IV. De Legibus. V. De summario
dilectionis Praecepto. VI. De primo decalogi Praecepto. VII. De secundi
decalogi Praecepto

Godeau, Antoine

Augustae Vindelicorum, 1774

Caput I. Justa humanae legis determinatur materia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-53562](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-53562)

prohibet, illicitum, adhuc tamen validum; *irritans* simul nullum, & invalidum reddit. Lex *favorabilis* favorem continet, similesque ad casus, licet non expressos, ex præsumpta Legislatoris intentione extenditur: *odiosa* ob gravamen, quod plerisque adfert, ad casus similes extendi nequit: *Provincialis* integram provinciam, aut Regnum; *municipalis* unam civitatem, vel Dynastiam stringit: *Localis* subditos solum intra proprium territorium afficit; *personalis* eosdem extra patriam ad quasvis terras comitatur.

SECTIO II.

DE LEGĒ HUMANA.

CAPUT I.

Iusta humanæ Legis determinatur materia.

Principi tantum a peccatis mundo ordinariam Leges ferendi potestatem Wicleffus permisit. Nullus (inquiēbat) est Dominus civilis, nullus est Prælatus, nullus est Episcopus, dum est in peccato mortali. Hunc secutus est Joannes Hus contendens: Nemo gerit vicem Christi vel Petri, nisi sequatur eum in moribus. Quam utramque propositionem Constantiense Concilium Sessione octava damnavit; & quidem iuste. Tributa Cæsari

fari utut ethnico Principi solvenda Christus
 dæis injunxit (Matth. 22.) & Divus Paulus Præ-
 cipibus etiam discipulis non solum propter iram
 sed & propter conscientiam obtemperandum edo-
 docuit (Rom. 13. Tit. 3.) Veri igitur Catho-
 ci in Regibus, Ecclesiæque Prælati (puta in Pa-
 pa, & Conciliis Generalibus respectu totius Ec-
 clesiæ, & Episcopis respectu suarum Diocesium)
 Legislativam potestatem agnoscunt, quam tam-
 æquis conditionibus circumscriptam esse voluit
 Conditions istas sanctus Isidorus recenset. *Leges*
autem (ait Lib. V. Originum Cap. 28.) Leges
honestæ, justæ, possibilis, secundum naturam,
secundum patricæ consuetudinem, loco, tempore,
conveniens, necessaria, utilis, manifesta, ne quæ
per obscuritatem in captione contineat, nullo
dato commodo, sed pro communi utilitate circum-
scripta. Et subdit, id solum aptam Leg-
materiam esse, quod ratione constat, quod Re-
gioni congruit, quod disciplinæ convenit, quod
saluti proficit. Hinc Concilium Toletanum VIII.
Can. 10. statuit ut Reges nulla vi, aut factio-
Scripturarum, vel definitionum qualiviscumque
contractus a subditis exigant, neque sint pro-
stantes proprii jura commodi, sed consulentes Pa-
triciæ, ac Genti. Et Sanctus Leo ad Leonem
Imperatorem scribens, Debes (inquit Epist. 75)
incunctanter advertere regiam potestatem tibi non
solum ad mundi regimen, sed maxime ad Ecclesi-
præsidium esse collatum, ut ausus nefarios com-
primendo & quæ bene sunt statuta defendas, &
veram pacem his, quæ sunt turbata, restituat.

Actiones itaque de se indifferentes, ex circumstantiis, quæ eis superveniunt, bonæ, & communitati utiles effectæ propria Legis humanæ materia sunt. Frumenta ad alienas ditiones transvehere quid indifferens, imo civili sæpius commercio utile est; at dum segetum inopia annonæ defectum, famisque plagam incolis minatur, fructuum retentio utilis, evectio nociva provinciæ evadit; unde hanc statuta Lege prohibere, illam præcipere Princeps potest.

Non raro, quæ jam Legè naturali erant præcepta vel prohibita, adhuc Legislatores humani stricta legè præcipiunt, aut prohibent; novam tamen obligationem non inducunt, sed antiquam, ex naturali Lege ortam noviter insnuant, gravesque contra transgressores pœnas decernunt; quæ, licet temporales, male moratos magis quam æternæ in officio continent; quia mala gravissima, quo remotiora apparent, eo minus improvidos terrent. Suspendium, rotas, enses, atque pro malefactoribus taxata mortis genera sublara finge, & nil nisi homicidiorum, rapinarum, injuriarumque Tragædiam in orbe conspicias.

Divinæ quoque Leges occasionem novas condendi Leges Ecclesiæ præbuerunt. Peccata, post baptismum commissa, ex Christi præcepto fideles confiteri tenentur, ac pœnitentia delere. Saluberrimo hoc remedio primus Christianorum fervor intra unius anni spatium sæpius utebatur; atque laici diebus Dominicis, & Festis inter
Missa-

Missarum solemnia sacram synaxim sumebant subnascens dein tepor utrumque neglexit. Ecclesia eidem limites positura universalem de annua confessione, & communione Legem promulgavit, quæ proin secundum suam substantiam divina, secundum temporis determinationem Le ecclesiastica atque adeo mixta est.

Possintne actus *mere interni*, id est cum externo quodam actu non connexi Lege humana saltem ecclesiastica præcipi? multi dubitant. Questio hæc parvæ admodum utilitatis est, nec multa discussionis eget. Mea quippe opinione de ejusmodi actibus Legem ferre ad unicum, quæ corda & renes scrutatur, Deum spectat. Utrum quid enim homo Legem ferat; cujus adimplerionem urgere, cujusve transgressionem scire & punire perpetuo nequeat? Sic autem circa actus, de quibus loquimur, res se habet; hi leguntur nunquam congrua Legis humanæ materiam erunt.

Actus proin mere internos Deo relinquimus. Ecclesiasticæ jurisdictioni sufficit actus Virtutum externos præcipere, qui vel ex sua natura, vel naturali, vel divina Lege cum quibusdam internis nexum habent. Unde quantumvis Ecclesia per se non possit præcipere dolorem internum, potest tamen præcipere dolorosam confessionem; quia sacramentali confessioni, quam præcipit, internus dolor ex divina institutione est annexus. Item potest attentam Breviarum recitationem exigere; quia vera orationis natura

sine omni interna mentis attentione aliunde non subsistit. Simile iudicium ferendum est de casu, quo homines religiosi ad actus Meditationis, Recollectionis &c. mere internos libera, ac solemnī professione se ultro obstringunt (a).

CAPUT II.

Vera humanæ legis ostenditur obligatio.

Legibus humanis in foro solum externo, non interno subditos ligari, nostri temporis hæretici docent. Quibus Tridentinum Concilium (Sess. 7 cap. 8.) anathema dixit. Christi Domini, & Apostolorum doctrinam, quam præcedenti capite adduximus, sacra Synodus vindicavit,

(a) Clemens XI. in Bulla *Vineam Domini* omnes ad assensum *internum* obligatos declarat, obligatione videlicet, quæ, postquam Ecclesia est locuta, ex lege non jam humana, sed divina fluit. Idem Pontifex ecclesiasticis pœnis eos subicit, qui *aliter senserint, prædicaverint, docuerint*, nempe in complexo, ita, ut suam exterius manifestarint errorem. Denique Innocentius XI. istam Michaelis Molinos damnavit propositionem: *Risu digna est doctrina quædam nova in Ecclesia Dei, animam quoad interna gubernari debere per Episcopos, quia Ecclesia non iudicat de occultis*; non quia potestatem circa *mere interna* Molinos Ecclesiæ abjudicavit; sed quia *omnia interna*, cum externis utcumque connexa Ecclesiæ gubernio, & jurisdictioni subtrahenda esse voluit. Id quod nec Auctor, nec ullus hujusce sententiæ Patronus tuetur.

Gedens Theol. Mor. Pars I.

U